

engaged in distribution – teachers, organizers, etc. The legitimate way is by developing profitable cultural and educational projects, that are willingly financed by the Ministry of Education, Youth and Science, as well as by several other public institutions. Off course, this requires striving. This is the decent, moral path, but it obviously looks too long and hard. Otherwise there is no explanation why for so many years, there is no a program and contract of interaction between the education and culture ministry in this regard. It is a question of oriental laziness, of lack of prospective thinking and responsibility to future intellectual potential. While this does not happen, while the perfectly understandable desire of everyone to be rewarded for his/her labor is reflected in cash, under the table, the majority of theater for children will exist because of the financial gain and not because of the enduring values.

Moreover, a huge problem of those who make theater for children is the lack of knowledge of the various forms of educational theater. In our lands, it is perceived too literally, and it is part of two or three working, but now outdated models. We've been talking on other conferences about the modern incarnations of children's theater, we have discussed good practices. Words, as is well known, are flown and forgotten, if they are not followed quickly by deeds. The right of every person is to choose how to work and live – with a talent or with mediocrity. A subject of the audience is whether they like it or not what they are seeing. Children in general like everything, Bulgarian the-

ater activists do not aspire eagerly to change their habits and assume creative risks. Since the theater is by definition a regional art, Bulgarian theater for children has its own features. The negatives of it is that it repeats till one is sick and tired of it, that it goes easily on the established pathways, that sometimes it is not interested only in the values, that is summoned to educate, but even in the profits – material and moral. I personally consider that this fatigue and hard mobility of the habits to make a variety of children's theater is overwhelming. Do you remember what Miguel de Unamuno wrote:

„To fall into a habit is to begin to cease to be.“ Understand it metaphorically, and thus calm things down – Bulgarian children's theater will continue to exist, its small viewers will still like it the way it is. So, the conclusion is clear – we need to show our commitment to them and show them alternative forms. Soon we will prepare theater vocabulary, through which you will be surprised to learn how many different and effective forms has the so called educational theater. However, while waiting for the theoretical identifications, we can start a new practical form, which has already gained impact in Europe and the U.S.A. Let's see what happens to these divine and mysterious viewers who embrace with love and care the theater programs „From 0 to 3“.

I hope you find it interesting though it sounds shocking at first!

Translation by Nadia Zhereva

The text is read during the discussion on „Theatre from 6 to 16 and its existence between values and profits“, held during the International Festival of Children's Performances „Magic curtain“ in Targoviste 7-11 May 2012.

„Вълшебната завеса“ – ...(мани) Фест (ивал) на децата

...Или за това как един театровед разтърка вълшебната лампа

Катерина Георгиева

Все по-трудно се случват фестивалите извън столицата. Все повече съзнателно културният ни живот се измества извън реалните граници и се съсредоточава около град София. Следвайки вътрешните си интуиции за това що е изкуство, в главата ми се върти един образ от близкото ни минало. Мисля си за образа на Алексис Зорбас. Човек отдалечен от времето ни, но и ние отдалечени от истинността и импулса на съществуването му. В главата ми отзвучават и последните кадри от незабравящия се филм на Михаил Кокоянис, в ролята на Зорбас – Антъни Куин. Там, в последният си танц, той сякаш изтръгва душата си и я зарежда към отклонения и заблуден

поглед на зрителя-човек. Ще кажеме какво общо има това с Международен фестивал на спектакли за деца... Има. На километри от шумотевицата и хаоса на големия град се случва нещо важно – в тишината и мълчанието на притихналия северен град много детски сърчица подскочиха. И, надявам се, са полетели. Там, където ние вече не си позволяваме да стъпим. Или поне го правим плахо. „Вълшебната завеса“ в Търговище ни изправи пред реалността на сложната културна ситуация в момента и зададе пряко въпроса: как се поддържа същата тази култура в една изолирана и отделна структура, каквато е един по-малък град; как се възпитава и отглежда любов към изку-

ството, когато негов недостоен заместник се оказва далеч по-лесната комуникация и забавление интернет-телевизия-интернет; и, не на последно място, не е ли важно да се запази традицията на един такъв фестивал, въпреки насищането на културна продукция конкретно насочена към София, въпреки отговорността и проблемите с финансирането и намирането на подкрепа и партньори, въпреки сложността на селекцията за включването на подходящи спектакли. Като че ли такива въпроси никога не търсят конкретен отговор, той крие опасност сам по себе си. Те се решават естествено и по необходимост – публиката е техния най-голям „съдник“.

С това си въведение се опитвам да отчета, да разбера дори за себе си, най-същественото събитие на XIII международен фестивал на спектакли за деца, който се проведе от 7 до 11 май 2012 г. в Търговище. Ситуацията на среща. Среща между няколко коренно различни поколения, в културен, личен, нравствен план. Моментът, в който тези „пулсиращи планети“ успяват да достигнат заедно до едно откровено общуване – с неговите недостатъци, външения, грешки, недомълвки. С неговото „бяло“, и с неговото „черно“. Връзката, която би отворила вратите на въображението пред още порастващото и безтегловно детско съзнание. На тънката граница, където все още е възможно да се случват чудновати неща, там, където възшебството на театралното изкуство може да „засади“ гръбче, а то да се разпространи и да се превърне в една голяма цветна градина. Говоря с метафори, защото силно вярвам, че когато разказваме за събитие от такъв характер, бихме могли за малко поне да мислим и усещаме по-символично, по-фантазно света, хората, изкуството. Критиката дори.

„Обективността ми се сломил“, или по-скоро весело заподскача около призиването на театроведа, а той шеговито ѝ намигна и затича. И тя след него. И настана лудешка гонимба. Да говориш с гумите на децата, би означавало да се изправиш смело пред света и да му изкрещиш, изпееш (в по-милият вариант), какво не му харесваш. И да му признаеш любовта си, когато я има. Между бълбукаща еуфория от срещата с многолюдната детска публика и сериозността от гледането на всяко отделно представление, като че ли нечий живот зависи от това, се „нося“ по програмата на фестивала. Неговото мото тази година е „С мен си ти и до теб съм аз“, издаващо поетичната нагласа на селекционера Михаил Байков, сякаш несъзнателно и интуитивно предсказва и усеща основното настроение в града през този период.

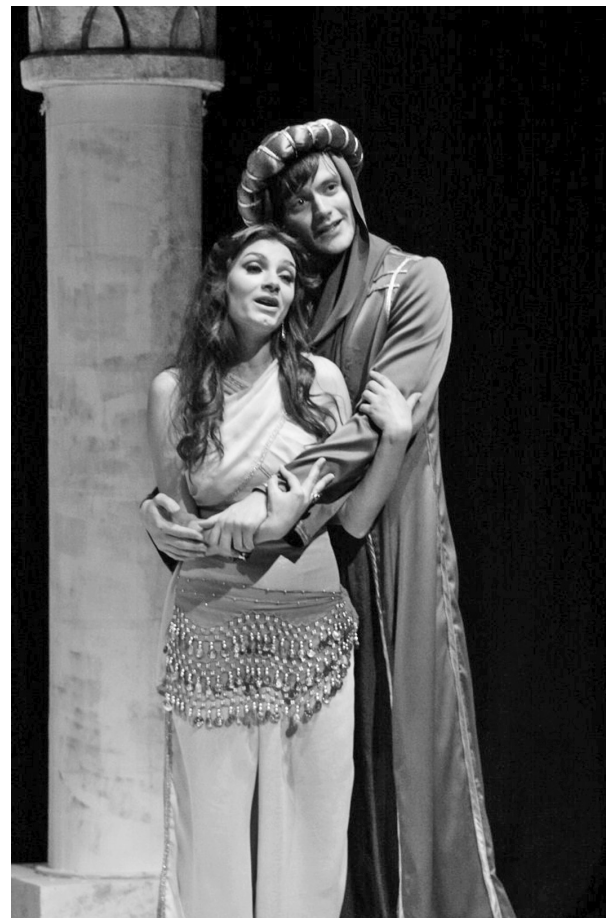
А то се движи между колебанията да разкаже все пак някаква история на децата, и то така доб-

ре, ясно и точно, че за миг рискува да изпусне вниманието на най-важните. А то в тези секунди на притихване, изчакване и продължение, е готово и да тръгне толкова бързо, колкото се е появило. В този смисъл за мен най-интересното и ценното на този фестивал беше именно това случване на две нива. Когато заедно с актьорите публиката диша и се страхува, когато тя е готова да скочи на сцената, за да спаси Аладин – в такива моменти да наложиш собствената си отговорност и ангажираност към качеството на продукта, а не неговото проявление върху детската душичка, ми се струва най-трудното „изкачване“. Тази задача и трудното ѝ овладяване ме изправиха пред необходимостта да разделя нивата. Да огледам това ниво, в което реакцията извира наравно от първоизточника на енергия. Оценката бе дадена искрено и необмислено. Прекрасното в случая е, че тя не бе казана, нито написана – тя бе изкрещяна, задъхано и неспокойно. Ето как я виждам и аз...

В детския вик прозрях едно особено притеснение – подозирам кардиналната промяна, че децата вече нямат нужда от разказването и илюстрирането на истории; че същите тези деца вече имат нужда от един нов език на сцената – може би малко по-бърз, малко по-експресивен, по-енергичен и провокативен. Усещането бе като среща на стари приятели. Разговорът започва да се води, така както се е случил последния път. Единият от тях обаче вече не е същият. Речникът и гумите, които използват, някак са се променили, посоките са груги. Тогава тези двама стари приятели не се разбират. Комуникацията им остава суха, опростена, лишена от любопитство и провокация. И настъпва мизът, в който единият спира да слуша другия. Когато езикът бива сменен, налага се да се променят и средствата. И тук същата тази детска публика, да – наистина говоря за детска публика, прояви желание да общува на един по-различен и богат език. Съпротивата и желанието за новости (иновативност) откривам в отказа да слу-

ша, да гледа и „просто“ да проследява сложетната линия и промяната на събития. В този смисъл може би се налага обективно разделение на спектаклите – въобще като носещи някакъв собствен език. Може би съществува необходимост от такава една „класификация“, госта несимпатична отстрани, но полезна. Ще дам пример – ако „Грозното патене“ на ДТ-Разград носи една традиционна разказвателна естетика, която на финала ще изведе за децата идеята, че красотата е вътрешна, то спектакълът „На ръба“ на театър „Атом“ ги предизвика не да мислят и да правят връзки, а да общуват с въображението си и да притаяват гръх на моментите, в които им се предлагат непознати и нетипични за тях картини. Музикалното представление „Аладин“ на ДТ-Русе ги пренесе в една мелодична екзотика, където любовта гръмки победи и те искрено викаха заедно с актьорите. „Полет, пролет и прозорец“ на ДТ-Търговище ги накара да се докоснат до изкуството на актьорите, да се включат живо в действието, като па-

„Аладин“
„Aladdin“

ралелно с това се учат да се наслаждават на класическа музика и грижовно и внимателно решават съдбата на героите. Т.е., питам се аз, кое е онова важно, ценно нещо, което търсим и искаме да покажем на децата? Налага ли се всъщност още да им показваме? И не е ли много по-истинско да ги предизвикваме, а не да им предлагаме единствено и само готови формули за това що е любов, приятелство, добро, зло? Не бих предложила кардинално да се изкорени рисуването на ценности в спектаклите за деца, но ми се струва, че едновременно преразглеждане на това как те

могат да изглеждат и как бихме могли да ги „предоставим“ на децата по интересен и нетрадиционен начин, би било възможно и ефективно. За да довърши мисълта си, изгубена между редовете и „приказките за приказки“, не бих искала да оставя впечатлението, че разделението на спектаклите за деца е някакво крайно или радикално решение за по-адекватно цялостно излъчване на фестивали, посветени на изграждането на детската култура. Нито пък, че е единствено.

В тъмното се появява светлина, а мъглата се вдига бавно - разнасят се странни гласове. Ние не

ги различаваме. А ни се иска. За да можем после да прехвърлим знанието и любовта към изкуството и на/към децата. Да се пробуди фантазията им – не е ли тя онова ценно скрито кътче на Земята, което трябва да пазим? Да съхраним. А не е ли театърът магьосник с пръчка? Вълшебна.

Пръчката на фестивала „Вълшебната завеса“ погали рошаби, къдравци, руси, рижи коси. В нея се впериха безброй очички - учудени, засмени, изненадани, отечени, притихнали. Нека чуем гласовете, вярвам, че те се носят от дълбините на сърцата им... ■

„The Magic Curtain“ – ...(mani) Fest (ival) of children

...Or how a drama specialist scrubs the magic lamp

Katerina Georgieva

Organizing festivals outside the capital is getting increasingly difficult. Our cultural life is consciously moving outside the real boundaries and concentrating around Sofia. Following our inner intuitions of what art is, an image from the recent past emerges in my mind. I am thinking of Alexis Zorbas, a person remote from our time, just as we are remote from his truthfulness and the impulse of his existence. The last scenes of Michalis Cacoyannis' unforgettable film with Anthony Queen as Zorbas are dying down in my head. How in his last dance he looked as if tearing his soul out and throwing it at the departed and deluded look of the spectator. What does this have to do with an international theatre festival for children, you will probably ask... It does. Kilometers away from the hustle and bustle of the big city some important is going: in the silence of the hushed northern town many child hearts frolicked. And I hope they also fled where we no longer dare put our feet, or at least we only do it timidly. „The Magic Curtain“ in Targovishte confronted us with the reality of a complicated cultural situation and directly asked the question, „How is this culture preserved in an isolated and separated structure as a small town is?“, „How can love for art be educated and nurtured when the far easier communication and entertainment internet-television-internet acts as its unworthy replacement; and not least „Is it not important to preserve the tradition of a festival in spite of the saturation of cultural production focused mostly on Sofia despite the responsibility and difficulties of finding financing and the support of partners, despite the complexity of making the proper selection of performances. Such questions do not seem to look for a

concrete answer because it is always risky. They are solved naturally and by necessity and the audience is their great arbiter.

With this introduction I am trying to point out and understand even for myself the most significant event of the Χαάαθ International Theatre for Children Festival held 7 to 11 May 2012 in Targovishte. The situation of a meeting, a meeting of several generations, radically different in the cultural, personal and moral aspect. The moment when those „pulsating planets“ managed to come to a frank communication with all its deficiencies, emotions, mistakes and hints. With its „white“ and its „black“. The link that could open the doors of imagination to the immature and still imponderable mind of a child. On the slim border where it is still possible for surreal things to happen, where the magic of theatre can „plant“ a tree and it will spread and turn into a large blooming garden. I am using metaphors because I strongly believe that when talking about events of this type we could allow ourselves to think and feel symbolically and imaginary for a while about the world, the people and art. Even about criticism.

"My objectivity was broken" or rather started hopping joyfully around the drama expert's vocation, while he gave it a wink and ran. It followed. And the frantic chase began. Speaking with the words of children would mean bravely facing the world and shouting at it or singing (in the nicer version) what you dislike about it. And to admit your love for it when it is there. Between the bubbling euphoria from the meeting with the numerous child audience and the seriousness of watching each individual performance as if someone's life depends on it, I was „float-